PRINSIP-PRINSIP AGIHAN ZAKAT DAN PELAKSANAANNYA DI NEGERI SELANGOR

MUHIBBUDDIN BIN ABDULLAH

UNIVERSITI TEKNOLOGI MALAYSIA

PRINSIP-PRINSIP AGIHAN ZAKAT DAN PELAKSANAANNYA

DI NEGERI SELANGOR

MUHIBBUDDIN BIN ABDULLAH

Tesis ini dikemukakan sebagai memenuhi
syarat penganugerahan ijazah
Sarjana Falsafah

Fakulti Tamadun Islam
Universiti Teknologi Malaysia

JANUARI 2017

DEDIKASI

Bismillahirrahmanirrahim, syukur pada Allah s.w.t dengan limpah dan inayahnya saya dapat menyiapkan tesis ini. Dedikasi ini saya tujukan untuk ayahanda Allahyarham Abdullah bin Ahmad yang telah kembali kerahmatullah, semoga rohnya ditempatkan dalam golongan orang-orang yang beriman dan beramal soleh. Tidak lupa juga kepada ibu yang disayangi Pn Hjh Wan Rusnah bt Wan Yunus di atas pengorbanan menjaga dan mendidik sejak dari kecil lagi. Untuk isteri tercinta, Wan Azhana bt Wan Salleh jutaan terima kasih kerana memberi dorongan dan membantu dalam mendidik dan menjaga anak-anak kita. Seterusnya kepada anakanda Nur Diana Alya, Muaz Irfan, Nur Diana Maisarah, Muaz Irsyad dan Nur Diana Faqeha yang merupakan sumber inspirasi ayahanda. Semoga kalian menjadi anak-anak yang beriman, berjaya, soleh dan solehah. Tidak ketinggalan juga kepada rakan-rakan seperjuangan iaitu saudara Muammar, Arafat, Muslim, Azrul dan Suhaimi di atas kerjasama yang diberikan. Pengorbanan kalian amat bermakna buat penulis dalam menyiapkan projek penyelidikan ini.

PENGHARGAAN

Alhamdulillah, tesis ini dapat disempurnakan dengan jayanya. Kesempatan ini, pengkaji ingin memberikan penghargaan kepada pihak Universiti Teknologi Malaysia di atas kemudahan-kemudahan yang diberikan. Penghargaan juga diberikan kepada Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) kerana membiayai yuran sepanjang tempoh pengajian ini di bawah Program Yuran Pengajian Separuh Masa.

Setinggi penghargaan juga diucapkan kepada Dr Nasrul Hisham bin Nor Muhammad, selaku penyelia dalam menyiapkan tesis ini. Segala bimbingan dan dorongan diucapkan jutaan terima kasih. Mudah-mudahan ilmu yang dicurahkan mendapat rahmat dan keberkatan dari Allah s.w.t. Penghargaan ini juga ditujukan kepada semua pensyarah dan kakitangan Fakulti Tamadun Islam, Universiti Teknologi Malaysia di atas nasihat, bimbingan dan bantuan yang diberikan.

Ucapan terima kasih juga kepada pihak Lembaga Zakat Selangor, Majlis Agama Islam Selangor kerana memberi kerjasama dalam mendapatkan maklumat berkaitan syarikat dan pengurusan zakat. Terutamanya kepada En Muhammad Rizal bin Jalil dan En. Muhammad Fariz Abd Razak. Hanya Allah s.w.t sahaja yang dapat membalasnya. Akhir sekali, penghargaan ini juga ditujukan kepada semua yang terlibat secara langsung atau tidak langsung dalam menyiapkan tesis ini. *Jazakumullahu Khairan Kathira*.

Muhibbuddin bin Abdullah
Fakulti Tamadun Islam
Universiti Teknologi Malaysia
Isnin, 24 Oktober 2016

ABSTRAK

Pengurusan agihan zakat yang cekap sangat penting untuk memastikan objektif zakat tercapai, iaitu mewujudkan masyarakat yang seimbang dan membangunkan ekonomi umat Islam. Salah satu usaha yang telah dilakukan oleh institusi zakat ialah menyediakan prinsip-prinsip agihan zakat untuk dijadikan garis panduan dalam pengagihan zakat. Ia menjadi kayu ukur kepada institusi zakat untuk mengagihkan zakat dengan efisen dan sistematik. Objektif utama kajian ini ialah untuk membincangkan asas prinsip-prinsip agihan zakat dari perspektif al-Quran, al-Sunnah, dan fiqh Islam. Kajian juga bertujuan mengkaji asas penetapan prinsip-prinsip agihan zakat negeri Selangor. Seterusnya kajian bertujuan menilai pelaksanaan prinsip-prinsip agihan zakat di negeri Selangor. Lembaga Zakat Selangor (LZS) dipilih sebagai subjek kajian kerana memiliki sistem pengurusan yang baik dan diiktiraf sebagai pengurus dana zakat terbesar di Malaysia. Kajian ini bersifat kualitatif yang menggunakan kaedah kajian perpustakaan dan pemerhatian. Penyelidik juga menggunakan kaedah kuantitatif untuk menilai pelaksanaan prinsip-prinsip agihan zakat di negeri Selangor. Penyelidik menggunakan soal selidik sebagai instrumen kajian manakala data yang diperolehi dianalisis dengan perisian statistik Sains Sosial, iaitu Statistical Packages for Social Sciences version 16.0 (SPSS 16.0) bagi mendapatkan kekerapan, peratusan, dan min. Nilai kebolehpercayaan Alpha Cronbach bagi kajian ini ialah 0.864. Hasil kajian mendapati prinsip-prinsip agihan zakat adalah ijtihad baru ulama kontemporari berasaskan al-Quran dan al-Sunnah yang bertujuan untuk memantapkan pengagihan zakat. Negeri Selangor berjaya mengaplikasikan prinsip-prinsip agihan zakat dengan baik, namun masih boleh dilakukan penambahbaikan agar sistem agihan dapat dilaksanakan dengan lebih berkesan. Antara cadangan utama kajian ialah LZS hendaklah berusaha untuk mematuhi semua prinsip agihan yang telah ditetapkan. Selain itu, LZS perlu memberi lebih perhatian kepada asnaf fakir dan miskin agar nasib mereka terbela. LZS juga perlu meningkatkan agihan kepada asnaf *al-riqab* yang perlu diselamatkan daripada pelbagai belenggu maksiat dan gejala sosial.

ABSTRACT

Efficient zakat management system along with systematic zakat distribution methods are important to accomplish the main objectives of zakat to establish social justice and to enhance the socio-economic development of Muslim society. One of the efforts made by the institution of zakat is to design the principles for the distribution of zakat to serve as a guideline in the distribution of zakat. Those principles have been set out as a benchmark instrument to ensure the distribution of zakat is carried out efficiently and systematically. The main objective of this study is to provide a discussion on the basic principles of zakat distributions from the perspective of al-Quran, al-Sunnah and Islamic jurisprudence. The author aims to examine the basic rules in establishing the principles of zakat distribution in the state of Selangor. This study also evaluate the implementation of the principles of zakat distributions in Selangor. Lembaga Zakat Selangor (LZS) is selected because it has a good management system and also due to it's credibility in managing one of largest zakat funds in the country. This study uses qualitative method which involves library research and observations. The researcher also uses quantitative methods to evaluate the implementation of the principles of distribution of zakat in Selangor. The researcher adopts questionnaires as a research instrument. Data collected from questionnaires were analyzed by using the statistical software of Statistical Package for Social Science for Social Sciences version 16.0 (SPSS 16.0) to determine the frequency, percentage and mean. Based on the analysis of the data, the Cronbach Alpha value for this research is 0.864. The study finds that the principles of zakat distribution is a new ijtihad of contemporary scholars that is based on al-Quran, al-Sunnah and Islamic jurisprudence. This new ijtihad is adopted to strengthen the zakat distribution systems. The study also finds that the state of Selangor has succesfully applied the principles of zakat distribution through Lembaga Zakat Selangor but there is an opportunity for further improvement the current systems. Among the suggestions is LZS to fully adhere to the principles of zakat distribution that had been established. In addition to that, LZS must pay more attention to the poor and needy asnaf to ease their burden and to ensure their welfare is promoted. Moreover, LZS must see the needs to increase the distribution to the *al-riqab* asnaf to protect them from the endless social problems and crimes.

KANDUNGAN

BAB	PERKARA	HALAMAN
	JUDUL	i
	PENGAKUAN	ii
	DEDIKASI	iii
	PENGHARGAAN	iv
	ABSTRAK	v
	ABSTRACT	vi
	KANDUNGAN	vii
	SENARAI STATUT	xiv
	SENARAI JADUAL	xv
	SENARAI RAJAH	xvii
	SENARAI SIMBOL / SINGKATAN / ISTILAH	xviii
	SENARAI LAMPIRAN	xx
1	**PENDAHULUAN**	
	1.1 Pengenalan	1
	1.2 Latar Belakang Masalah	2
	1.3 Pernyataan Masalah	6
	1.4 Persoalan Kajian	8
	1.5 Objektif Kajian	8
	1.6 Skop Kajian	9
	1.7 Kepentingan Kajian	10
	1.8 Definisi Istilah	11
	1.9 Kesimpulan	12

2 SOROTAN KAJIAN

2.1 Pengenalan	13
2.2 Definisi Zakat	
2.2.1 Pengertian Zakat Dari Sudut Bahasa	14
2.2.2 Pengertian Zakat Dari Sudut Istilah	15
2.3 Hukum Menunaikan Zakat	16
2.4 Objektif Agihan Zakat	
2.4.1 Agihan Dapat Memenuhi Keperluan Asnaf	18
2.4.2 Menjamin Keadilan Sosial	19
2.4.3 Membangunkan Ekonomi Umat Islam	20
2.4.4 Meningkatkan Martabat Dan Maruah Ummah	22
2.5 Prinsip-Prinsip Agihan Zakat	
2.5.1 Amanah	25
2.5.2 Menyeluruh	28
2.5.3 Hak	31
2.5.4 Had Yang Mencukupi	34
2.5.5 Segera	37
2.5.6 Keutamaan	39
2.5.7 Telus	42
2.5.8 Pengawasan	45
2.6 Prinsip-Prinsip Agihan Menurut Perspektif Semasa	47
2.7 Latar Belakang Lembaga Zakat Selangor (LZS)	
2.7.1 Sejarah Penubuhan LZS	49
2.7.2 Matlamat Dan Objektif LZS	53
2.7.3 Fungsi Lembaga Zakat Selangor (LZS)	54
2.7.4 Struktur Pentadbiran dan Organisasi LZS	55
2.7.5 Bahagian Agihan LZS	55

2.8 Kajian Lepas
2.8.1 Pengurusan Dan Pentadbiran Harta Zakat 56
2.8.2 Perundangan Berkaitan Zakat 58
2.8.3 Isu Dan Cabaran Dalam Pengurusan Zakat 59
2.8.4 Konsep Dan Prinsip Agihan Zakat 59
2.8.5 Konklusi Kajian Lepas 60
2.9 Kesimpulan 61

3 METODOLOGI KAJIAN

3.1 Pengenalan 62

3.2 Reka Bentuk Kajian
3.2.1 Kajian Perpustakaan 63
3.2.2 Kajian Lapangan 64

3.3 Tempat Kajian 64

3.4 Populasi Dan Sampel Kajian 64

3.5 Instrumen Kajian
3.5.1 Bahagian A 65
3.5.2 Bahagian B 65
3.5.3 Bahagian C 66

3.6 Kajian Rintis 66

3.7 Analisis Data 67

3.8 Kesimpulan 68

4 ANALISIS DAN DAPATAN KAJIAN

4.1 Pengenalan 69

4.2 Prinsip - Prinsip Agihan Zakat Menurut Al-Quran, Al-Sunnah Dan Amalan Sahabat

4.2.1 Prinsip-Prinsip Agihan Zakat Menurut Al-Quran 70

4.2.1.1 Prinsip Hak Zakat Kepada Asnaf 71

4.2.1.2 Prinsip Keutamaan Zakat Kepada Fakir Miskin 72

4.2.2 Prinsip- Prinsip Agihan Zakat Menurut Al-Sunnah

4.2.2.1 Prinsip Amanah 76

4.2.2.2 Prinsip Keutamaan Golongan Fakir Miskin 77

4.2.2.3 Prinsip Hak Asnaf Yang Ditetapkan 80

4.2.2.4 Prinsip Pengawasan 81

4.2.2.5 Prinsip Ketelusan 82

4.2.2.6 Prinsip Segera 83

4.2.3 Amalan Prinsip Agihan Zakat Zaman Sahabat

4.2.3.1 Saidina Abu Bakar al-Siddiq 84

4.2.3.2 Saidina Umar al-Khattab 85

4.2.3.3 Saidina Uthman bin al-Affan 87

4.2.3.4 Saidina Ali bin Abi Talib 88

4.3 Asas-Asas Penetapan Prinsip-Prinsip Agihan Zakat Di Selangor

4.3.1 Asnaf Zakat Negeri Selangor 90

4.3.1.1 Asnaf Fakir 91

4.3.1.2 Asnaf Miskin 92

4.3.1.3 Asnaf Amil 93

4.3.1.4 Asnaf Mualaf 93

4.3.1.5 Asnaf *al-Riqab* 94

4.3.1.6 Asnaf *al-Gharimin* 95

4.3.1.7 Asnaf *Fisabilillah* 96

4.3.1.8 Asnaf *Ibnu al-Sabil* 97
4.3.2 Prinsip-Prinsip Agihan Zakat Negeri Selangor
4.3.2.1 Prinsip Amanah 99
4.3.2.2 Prinsip Menyeluruh 99
4.3.2.3 Prinsip Hak 100
4.3.2.4 Prinsip Had Kifayah 100
4.3.2.5 Prinsip Segera 100
4.3.2.6 Prinsip Keutamaan 101
4.3.2.7 Prinsip Telus 101
4.3.2.8 Prinsip Pengawasan 101
4.3.3 Asas-Asas Penetapan Prinsip-Prinsip Agihan Zakat Di Selangor
4.3.3.1 Penetapan Prinsip-Prinsip Agihan Berdasarkan Al-Quran, Al-Sunnah 102
4.3.3.2 Penetapan Prinsip-Prinsip Agihan Berdasarkan Keputusan Fatwa 108
4.3.3.3 Penetapan Prinsip-Prinsip Agihan Berdasarkan Akta Perundangan 109

4.4 Pelaksanaan Prinsip-Prinsip Agihan Zakat Selangor
4.4.1 Bahagian A: Analisis Maklumat Latar Belakang Responden 115
4.4.1.1 Maklumat Latar Belakang Responden Mengikut Jantina 115
4.4.1.2 Latar Belakang Responden Mengikut Umur 116
4.4.1.3 Latar Belakang Responden Mengikut Status Perkahwinan 116
4.4.1.4 Latar Belakang Responden Mengikut Bilangan Tanggungan 117
4.4.1.5 Latar Belakang Responden Mengikut Kelayakan Akademik 118
4.4.1.6 Latar Belakang Responden Mengikut Pekerjaan 118

4.4.1.7 Latar Belakang Responden Mengikut Pendapatan 119
4.4.1.8 Latar Belakang Responden Mengikut Tempoh Menerima Zakat 120
4.4.1.9 Latar Belakang Responden Mengikut Jenis Asnaf 120

4.4.2 Bahagian B: Analisis Deskriptif Soal Selidik
4.4.2.1 Mengetahui Maklumat Agihan Zakat 121
4.4.2.2 Mengkaji Pelaksanaan Prinsip- Prinsip Agihan Zakat Di Selangor 123

4.5 Analisis Keseluruhan 131

4.6 Kesimpulan 132

5 PERBINCANGAN, RUMUSAN DAN CADANGAN

5.1 Pengenalan 133

5.2 Perbincangan
5.2.1 Perbincangan Latar Belakang Responden 134
5.2.2 Perbincangan Bahagian B :Maklumat Agihan Zakat 136
5.2.3 Perbincangan Bahagian C: Pelaksanaan Prinsip - Prinsip Agihan Zakat 136
5.2.3.1 Pelaksanaan Prinsip Amanah 137
5.2.3.2 Pelaksanaan Prinsip Menyeluruh 139
5.2.3.3 Pelaksanaan Prinsip Hak 142
5.2.3.4 Pelaksanaan Prinsip Had Kifayah 144
5.2.3.5 Pelaksanaan Prinsip Segera 147
5.2.3.6 Pelaksanaan Prinsip Keutamaan 150
5.2.3.7 Pelaksanaan Prinsip Telus 151
5.2.3.8 Pelaksanaan Prinsip Pengawasan 154

5.3 Rumusan

5.3.1 Prinsip - Prinsip Agihan Zakat Menurut Al-Quran dan Al-Sunnah 156
5.3.2 Penetapan Prinsip Agihan Zakat di Selangor 157
5.3.3 Pelaksanaan Prinsip Agihan Zakat di Selangor 158

5.4 Cadangan

5.4.1 Kepada Pihak Agensi Pengurusan Zakat 160
5.4.2 Kepada Ahli Akademik 162
5.4.3 Kepada Media Massa 162

5.5 Kesimpulan 163

BIBLIOGRAFI

LAMPIRAN A-K

SENARAI STATUT

Akta Cukai Pendapatan 1967 (Pindaan 2012)

Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) (Pindaan) 2008. 31 Dis 2008

Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003. Tambahan no.5, 9 Mei 2002

Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003. Tambahan no.10, 7 Oktober 2004

Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003.Tambahan no.7, 31 Mac 2011

Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003. Tambahan no.4, 2 Februari 2012

Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003. Tambahan no.14, 7 Jun 2012

Fatwa Tentang Sistem Agihan Zakat Negeri Selangor 1994

Fatwa Tentang Sistem Agihan Zakat Negeri Selangor 1994 (Kemaskini 2009)

SENARAI JADUAL

NO. JADUAL	TAJUK	HALAMAN
2.1	Kronologi Perkembangan Lembaga Zakat Selangor (LZS)	52
3.1	Pengkelasan Nombor Dalam Sekala Likert	66
4.1	Taburan Responden Mengikut Jantina	115
4.2	Taburan Kekerapan Mengikut Umur	116
4.3	Taburan Kekerapan Mengikut Status Perkahwinan	116
4.4	Taburan Kekerapan Mengikut Bilangan Tanggungan	117
4.5	Taburan Kekerapan Mengikut Kelayakan Akademik	118
4.6	Taburan Kekerapan Mengikut Pekerjaan	118
4.7	Taburan Kekerapan Mengikut Pendapatan	119
4.8	Taburan Kekerapan Mengikut Tempoh Terima Zakat	120
4.9	Taburan Kekerapan Mengikut Jenis Asnaf	120
4.10	Kekerapan dan Peratusan Maklumat Agihan Zakat	121
4.11	Pelaksanaan Prinsip Amanah Dalam Agihan Zakat	123
4.12	Pelaksanaan Prinsip Menyeluruh Dalam Agihan Zakat	124
4.13	Pelaksanaan Prinsip Hak Dalam Agihan Zakat	125
4.14	Pelaksanaan Prinsip Had Kifayah Dalam Agihan Zakat	126
4.15	Pelaksanaan Prinsip Segera Dalam Agihan Zakat	127
4.16	Pelaksanaan Prinsip Keutamaan Dalam Agihan Zakat	128

4.17	Pelaksanaan Prinsip Telus Dalam Agihan Zakat	129
4.18	Pelaksanaan Prinsip Pengawasan Dalam Agihan Zakat	130
4.19	Nilai Min Bagi Keseluruhan Konstruk Item	131
5.1	Jadual Tahap Persetujuan Pelaksanaan Prinsip Amanah Dalam Agihan Zakat	137
5.2	Jadual Tahap Persetujuan Pelaksanaan Prinsip Menyeluruh Dalam Agihan Zakat.	139
5.3	Asnaf Agihan (RM) Dan Peratus (%) Bagi Tahun 2010, 2011, 2012, 2013 dan 2014.	141
5.4	Jadual Tahap Persetujuan Pelaksanaan Prinsip Hak Dalam Agihan Zakat Selangor.	142
5.5	Jadual Tahap Persetujuan Pelaksanaan Prinsip Had Kifayah Dalam Agihan Zakat Selangor.	145
5.6	Menunjukkan Contoh Penentuan Had Kifayah Berdasarkan Keperluan Isi Rumah Di Selangor.	146
5.7	Jadual Tahap Persetujuan Pelaksanaan Prinsip Segera Dalam Agihan Zakat Selangor.	147
5.8	Jadual Tahap Persetujuan Pelaksanaan Prinsip Keutamaan Dalam Agihan Zakat Selangor.	150
5.9	Jadual Tahap Persetujuan Pelaksanaan Prinsip Telus Dalam Agihan Zakat Selangor.	151
5.10	Jadual Tahap Persetujuan Pelaksanaan Prinsip Keutamaan Dalam Agihan Zakat Selangor.	154

SENARAI RAJAH

NO. RAJAH	TAJUK	HALAMAN
5.1	Nilai Kredibiliti, Integriti dan Prihatin (KIP) LZS	138
5.2	Carta Alir Proses Permohonan Zakat LZS	151

SENARAI SIMBOL / SINGKATAN / ISTILAH

Dalam penulisan tesis ini, perkataan, frasa atau nama khas yang tertentu hanya ditulis dalam bentuk ringkasan bagi tujuan memudahkan penulisan.

RINGKASAN	MAKSUD
b.	Bin
BNM	Bank Negara Malaysia
bt.	Binti
Dr.	Doktor
ed.	Editor
et.al.	Et Alii (dan lain-lain)
GLC	Government Linked Companies (Syarikat Berkaitan Kerajaan)
Hj.	Haji
Hjh.	Hajah
IKI	Institusi-Institusi Kewangan Islam
JAWHAR	Jabatan Wakaf, Zakat dan Haji
JAKIM	Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
JKF	Jawatankuasa Fatwa
KIP	Kredibiliti, Integriti dan Prihatin
LZS	Lembaga Zakat Selangor
MAIN	Majlis Agama Islam Negeri
MAIS	Majlis Agama Islam Selangor
MAIWP	Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan
MPS	Majlis Penasihat Syariah

PPZ	Pusat Pungutan Zakat
PLAS	Pusat Latihan Asnaf
s.a.w	*Sallallahu 'Alaih Wa Sallam*
SJK	Skuad Jejak Kemiskinan
s.w.t	*Subhanahu Wa Ta'ala*
Sdn. Bhd	Sendirian Berhad
UKM	Universiti Kebangsaan Malaysia
UM	Universiti Malaya
UTM	Universiti Teknologi Malaysia

SENARAI LAMPIRAN

LAMPIRAN	TAJUK	HALAMAN
A	Surat Pengesahan Pelajar	176
B	Soalan Temubual	177
C	Surat Pengesahan Soalan Temubual	179
D	Borang Soal Selidik	180
F	Senarai Struktur Korporat LZS	188
G	Senarai Pengurusan Tertinggi LZS	189
H	Enakmen Pentadbiran Agama Islam 2003	191
I	Fatwa Tentang Sistem Agihan Zakat Selangor	193
J	Statistik Kutipan LZS 2014	195
K	Statistik Agihan LZS 2014	196

BAB 1

PENDAHULUAN

1.9 PENGENALAN

Islam sebagai agama yang syumul menjadi panduan hidup yang lengkap dan menepati segala tuntutan dan keperluan manusia. Salah satu panduan hidup yang digariskan Allah s.w.t. kepada umat Islam ialah zakat. Ia merupakan rukun yang melengkapi tuntutan ibadah dan keadilan sosial. Zakat merupakan satu kaedah yang sangat unik dan pertamanya di dunia ini yang menetapkan hak orang lain di dalam setiap harta yang kita miliki. Zakat adalah asas struktur ekonomi Islam yang memerlukan komitmen berterusan daripada pemerintah dan masyarakat dalam memastikan kesejahteraan hidup umat Islam yang beriman, teguh, maju dan berdaya saing (Mujaini Tarimin, 2012:1-3).

Secara literalnya zakat diambil daripada perkataan asas bahasa Arab yang bermaksud penyucian dan berkembang. Ia juga membawa maksud lain seperti ‘pertambahan’, ‘kebajikan’ dan juga ‘memberi’. Perkataan zakat banyak dinyatakan dalam al-Quran bersama perkataan lain seperti *sadaqat* dan solat yang membawa maksud memberi atau kebajikan (Mannan, 1986:321).

Pemerintah bertangggungjawab mengurus zakat secara telus dan bersistematik agar matlamat zakat akan tercapai. Zakat bukanlah sumber yang menjadi pendapatan kerajaan tetapi merupakan amanah yang wajib ditunaikan agar peranannya dalam membantu dan meningkatkan taraf hidup asnaf tercapai. Sekiranya zakat tidak dilaksanakan secara sungguh-sungguh, sudah pasti golongan asnaf yang telah ditetapkan Allah s.w.t. ini tidak terbela (Maheran Zakaria, 2014:165), Hafizah Zainal (2016:48).

Di Malaysia, tanggungjawab menguruskan pungutan dan pengagihan zakat terletak di bawah pengurusan Majlis Agama Islam Negeri (MAIN) seperti Majlis Agama Islam Johor, Majlis Agama Islam Kelantan dan Majlis Agama Islam Terengganu. Terdapat beberapa negeri yang menswastakannya dan meletakkan pengurusan pungutan dan agihan zakat di bawah badan yang khusus seperti Pusat Pungutan Zakat Wilayah Persekutuan, Lembaga Zakat Selangor, Pusat Zakat Sabah, Pusat Urus Zakat Pulau Pinang dan Pusat Zakat Melaka (Sanep Ahmad et.al., 2006).

1.10 LATAR BELAKANG MASALAH

Zakat adalah ibadat yang wajib dilaksanakan oleh umat Islam. Kefardhuannya jelas terdapat di dalam al-Quran yang mewajibkan zakat sebagaimana kewajipan solat. Terdapat banyak ayat al-Quran yang mengandingkan perkataan solat dan

zakat. Ini jelas menunjukkan kepentingan zakat dalam Islam. Ia bukan sahaja melibatkan hubungan dengan Allah s.w.t. bahkan berkait rapat dengan hubungan sesama manusia. Kewajipan menyempurnakan ibadat zakat ini tidak hanya melibatkan aspek pungutan zakat tetapi melibatkan juga aspek pengagihan zakat.

Pihak pengurusan zakat hendaklah mengagihkan zakat kepada asnaf-asnaf yang telah ditetapkan. Allah s.w.t. telah menerangkan dengan jelas golongan yang menjadi asnaf zakat. Sebagaimana firmanNya di dalam surah al-Taubah yang bermaksud:

[illegible]

> Maksud: "Sesungguhnya sedekah-sedekah (zakat) itu hanyalah untuk orang-orang fakir, dan orang-orang miskin, dan amil-amil Yang mengurusnya, dan orang-orang mualaf yang dijinakkan hatinya, dan untuk hamba-hamba yang hendak memerdekakan dirinya, dan orang-orang yang berhutang, dan untuk (dibelanjakan pada) jalan Allah, dan orang-orang musafir (yang keputusan) dalam perjalanan. (Ketetapan hukum yang demikian itu ialah) sebagai satu ketetapan (yang datangnya) dari Allah. dan (ingatlah) Allah Maha Mengetahui, lagi Maha Bijaksana."
>
> (Surah *al-Taubah,* 9: 60)

Al-Qurtubi (2006) di dalam tafsirnya menjelaskan ayat tersebut jelas menunjukkan terdapat lapan golongan orang yang berhak menerima zakat iaitu fakir, miskin, amil, mualaf, hamba (*al-riqab*), orang berhutang (*al-gharimin*), *fisabilillah* dan *ibn sabil*. Jumhur ulama fiqh sependapat, zakat hendaklah diagihkan kepada asnaf yang telah dinyatakan oleh Allah s.w.t sahaja.

Menurut Yusuf al-Qaradhawi, al-Quran memberi penerangan terperinci berkaitan pengagihan zakat berbanding menentukan sumber zakat. Ini disebabkan kemungkinan boleh berlaku penyelewengan dan penggunaan hawa nafsu dalam mengagihkan zakat lebih besar berbanding menentukan sumber dan memungut zakat. Pendapat ini jelas menunjukkan pengagihan zakat merupakan satu tanggungjawab dan amanah yang besar dipikul oleh institusi zakat (Yusuf al-Qaradhawi 1973).

Pungutan zakat di Malaysia mengalami peningkatan yang sangat membanggakan. Saban tahun, statistik menunjukkan wujud peningkatan di setiap negeri di Malaysia. Jumlah kutipan zakat keseluruhan tahun 2012 telah meningkat sebanyak 18 peratus kepada RM1.927 bilion berbanding RM1.641 bilion pada 2011. (Laporan Zakat MAIWP, 2014). Peningkatan jumlah pungutan zakat ini menggambarkan peningkatan jumlah wang yang kembali ke dalam kitaran ekonomi secara langsung. Pada tahu 2011, agihan zakat di Malaysia adalah sebanyak RM 1.519 bilion dengan kadar pengagihan sebanyak 92%. Oleh yang demikian, jumlah asnaf yang mendapatkan bantuan zakat semakin meningkat dan nilai zakat juga ditambah mengikut keperluan semasa. (Adibah Abd Wahab & Joni Tamkin, 2014:199).

Walaupun pungutan zakat semakin baik, namun pelbagai isu berkaitan pengagihan dana zakat yang ditimbulkan dan diperdebatkan mencacatkan prestasi dan pencapaian institusi zakat itu sendiri. Kajian oleh Hairunnizam, Sanep Ahmad dan Radiah menunjukkan ramai pembayar zakat tidak berpuas hati dengan pengagihan zakat oleh institusi zakat di Malaysia. Masyarakat masih hilang kepercayaan kepada pengurusan zakat kerana tidak cekap menguruskan dana zakat

tersebut dengan efisien agar dapat membantu golongan asnaf. Masih wujud golongan asnaf yang tidak mendapatkan hak mereka kerana masalah birokrasi dan permohonan yang sukar dan lama (Hairunnizam et.al., 2009a).

Terdapat juga golongan fakir dan miskin yang masih tidak mampu untuk keluar dari kelompok kemiskinan sedangkan mereka telah bertahun-tahun mendapat bantuan zakat. Terdapat asnaf yang telah menerima zakat melebihi 10 tahun. Sedangkan mengikut sejarah pada zaman Rasulullah s.a.w. dan para sahabat, zakat diagihkan dengan kadar yang dapat menyenangkan hidup mereka sehingga mereka tidak perlu lagi meminta-minta (Mahyuddin Abu Bakar, 2012).

Timbul juga isu apabila di dalam laporan tahunan, institusi zakat sering terdapat lebihan dana yang tidak diagihkan setiap tahun. Masyarakat beranggapan lebihan itu perlu diagihkan agar golongan asnaf agar dapat digunakan secara lebih berkesan lagi seterusnya menunjukkan kecekapan dalam pengurusan agihan zakat. (Laporan Tahunan LZS 2010, 2011, 2012, 2013)

Menurut Mahmood Zuhdi, permasalahan yang timbul ini akan memberikan persepsi negatif kepada masyarakat yang melihat pengurusan agihan zakat dilaksanakan kurang cekap dan berkesan (Mahmood Zuhdi Ab. Majid, 2013).

Pihak yang bertanggungjawab dalam urus tadbir zakat telah melakukan pelbagai usaha dan inisiatif untuk memastikan pelaksanaan agihan zakat dilaksanakan dengan cekap. Antara usaha yang dilakukan ialah dengan menyediakan garis panduan dalam melaksanakan pengagihan zakat. Garis panduan ini adalah prinsip-prinsip agihan zakat yang perlu dipatuhi sepanjang proses pengagihan agar agihan berjalan lancar dan menepati kehendak syarak.

Terdapat 15 prinsip agihan zakat untuk dijadikan panduan oleh institusi zakat iaitu amanah, telus , menyeluruh, wajar, had kifayah, khusus, berasingan, berhemah,

pengawasan, bertanggungjawab, maklumat lengkap, pencalonan, segera, hak dan keutamaan. Dengan adanya prinsip-prinsip agihan zakat ini, pihak pengurusan zakat akan memastikan proses agihan zakat sentiasa berada pada landasan yang betul (Manual Pengurusan Agihan Zakat JAWHAR, 2008).

Menurut Mohamad Zaim Isamail, zakat adalah ibadah yang berkaitan dengan sosial, kewangan dan sistem ekonomi yang memerlukan kepada ijtihad dan qiyas yang berterusan untuk disesuaikan dengan keadaan dan masa (Mohamad Zaim Isamail, 2015). Jesteru, usaha ulama kontemporari yang menyusun prinsip-prinsip agihan zakat ini adalah tepat dalam memastikan sistem zakat akan terus utuh dan dapat memberi manfaat dan kemaslahatan yang besar kepada umat Islam.

1.11 PERNYATAAN MASALAH

Isu pengagihan zakat sentiasa menjadi tumpuan masyarakat, terutamanya bagi pembayar zakat yang menunaikan zakat kepada institusi zakat. Saban hari keluar berita di akhbar dan media sosial terdapat orang miskin yang hidup melarat, ibu tunggal yang kesempitan hidup dan orang kelainan upaya (OKU) yang tidak mendapat bantuan dan pembelaan. Pelbagai persoalan ditimbulkan oleh masyarakat berkaitan kecekapan pengurusan agihan zakat oleh institusi zakat (Harian Metro, 21 Mei 2014). Mereka mempertikaikan mengapa masih ramai orang yang susah tidak mendapat bantuan sedangkan pungutan zakat berjumlah ratusan juta setiap tahun. Masalah yang timbul bukan sahaja memberikan persepsi yang negatif terhadap institusi pengurusan zakat, malah menyebabkan orang ramai tidak yakin untuk membayar zakat kepada pihak kerajaan (Utusan Malaysia. 3 Disember 2011)

Menurut kajian Hairunnizam, Sanep & Radiah, majoriti responden tidak membayar zakat kerana tidak berpuas hati dengan pengagihan zakat oleh institusi zakat. Menurut kajian mereka, semakin puas hati individu terhadap pengurusan pusat

zakat, semakin tinggi darjah kepatuhan untuk membayar zakat kepada pusat zakat (Hairunnizam et.al., 2009a). Integriti pegawai zakat juga menjadi isu di kalangan masyarakat. Akhbar Harian Kosmo melaporkan terdapat amil yang menggelapkan duit zakat sebanyak RM18000 di Selatan tanah air pada tahun 2011. Walaupun kes tersebut merupakan kes terpencil namun sedikit sebanyak memberi gambaran negatif kepada kreadibiliti amil zakat di Malaysia (Kosmo, 28 Okt 2011).

Antara isu yang hangat diperdebatkan, terdapat lebihan dana zakat yang banyak di bawa ke tahun hadapan. Berdasarkan statistik Laporan Agihan Zakat di Malaysia 2008, 72% telah diagihkan manakala bakinya sebanyak 28% belum diagihkan. Mufti Perlis, Mohd Asri Zainul Abidin mempersoalkan mengapakah keadaan ini berlaku. Sepatutnya dana zakat perlu diagihkan segera mengikut keperluan dan keadaan semasa. Beliau menjelaskan lagi wang zakat adalah amanah yang mesti diserah dengan jaya kepada yang berhak dan berfungsi dengan baik (Mohd Asri, 2010).

Terdapat juga asnaf yang memohon zakat, terpaksa melalui prosedur yang banyak, malah ada yang langsung tidak mendapat jawapan daripada pihak pengurusan. Masalah birokrasi ini, menyebabkan kesukaran asnaf untuk mendapat bantuan walaupun mereka berhak ke atas dana zakat tersebut. Selain itu, agihan zakat yang diperolehi oleh para asnaf juga tidak dapat menampung keperluan hidup mereka. Ekonomi global yang tidak stabil menyebabkan kos sara hidup semakin tinggi dan harga barang meningkat dengan mendadaknya. Oleh itu, had kifayah perlu sentiasa dikemaskinikan untuk disesuaikan dengan ekonomi semasa. (Ahmad Fahme et.al., 2014)

Peka dengan pelbagai isu yang timbul, Lembaga Zakat Selangor (LZS) berusaha untuk meningkatkan kecekapan dalam pengurusan agihan zakat dari masa ke semasa. Mereka telah menetapkan beberapa prinsip agihan sebagai garis panduan dalam memastikan agihan zakat Selangor berada pada landasan yang betul dan dapat diagihkan dengan adil dan bersistematik (Hamizul Abd Hamid,2011).

Penulis melihat usaha LZS menjadikan prinsip agihan zakat untuk sebagai garis panduan pengagihan zakat yang berlandaskan syarak dan semangat *maqasid al-syariah* sebagai langkah yang sangat tepat (Khairul Firdaus & Mahadi, 2013). Penulis akan membuat kajian berkaitan prinsip agihan zakat menurut perspektif al-Quran, al-Sunnah dan fiqh. Penulis akan mengkaji pelaksanaan prinsip-prinsip agihan yang diamalkan oleh Lembaga Zakat Selangor. Semoga sumbangan kecil ini, boleh menjadi panduan dan rujukan kepada institusi agihan zakat dalam membela nasib golongan asnaf di Malaysia.

1.12 PERSOALAN KAJIAN

Kajian ini mendapati beberapa persoalan berikut yang perlu dikaji dengan lebih terperinci :

1. Apakah prinsip-prinsip agihan zakat menurut perspektif al-Quran, al-Sunnah dan pendapat ulama'?

2. Apakah asas-asas penetapan prinsip-prinsip agihan zakat di Negeri Selangor?

3. Bagaimanakah pelaksanaan prinsip-prinsip agihan zakat di Negeri Selangor?

1.13 OBJEKTIF KAJIAN

Terdapat tiga objektif khusus kajian ini dijalankan, iaitu:

1. Membincangkan prinsip-prinsip agihan zakat menurut perspektif al-Quran al-Sunnah dan pendapat ulama'.

2. Mengkaji asas penetapan prinsip-prinsip agihan zakat di Negeri Selangor.

3. Menilai pelaksanaan prinsip-prinsip agihan zakat di Negeri Selangor.

1.14 SKOP KAJIAN

Agihan zakat merupakan bidang yang luas dan berkembang. Terdapat pelbagai aspek yang menjadi perbahasan di bawah agihan zakat seperti kaedah pengagihan, strategi pengagihan dan asnaf zakat. Namun, penulis hanya akan memfokuskan kajian berkaitan prinsip-prinsip agihan zakat. Penulis membincangkan prinsip-prinsip agihan zakat menurut perspektif al-Quran dan al-Sunnah. Di samping itu, dibincangkan juga prinsip - prinsip agihan yang menjadi amalan para sahabat dan menurut perspektif fiqh.

Untuk melihat amalan prinsip-prinsip agihan zakat di dalam organisasi zakat, penulis membuat kajian lapangan di mana penulis membuat soal selidik terhadap asnaf yang berada di Selangor untuk melihat kejayaan pelaksanaan prinsip agihan yang telah menjadi amalan Lembaga Zakat Selangor (LZS). Terdapat banyak prinsip agihan yang telah dipraktiskan di LZS iaitu menyeluruh ketetapan, hak, pengawasan, had kecukupan, serta merta, amanah, telus, wajar, berasingan, berhemah, bertanggungjawaban, maklumat yang lengkap, pencalonan dan keutamaan (Manual Agihan Zakat JAWHAR, 2007), (Fatwa Agihan Zakat Selangor (Kemaskini), 2009).

Namun untuk kajian ini, penulis telah memilih lapan prinsip agihan yang utama sahaja sebagai kajian iaitu prinsip amanah, menyeluruh, hak, had kifayah, segera, keutamaan, ketelusan dan pengawasan. Prinsip-prinsip ini dipilih sebagai kajian kerana kepentingannya yang menjadi asas dalam pengurusan agihan dan digunakan secara meluas oleh LZS (Muhammad Rizal Jalil, 2015). Penulis tidak memilih untuk mengkaji kesemua prinsip agihan tersebut, kerana sudah pasti akan melibatkan kajian yang banyak dan panjang.

1.15 KEPENTINGAN KAJIAN

Kajian ini penting terutamanya kepada pihak-pihak yang terlibat secara langsung dan tidak langsung dalam pengurusan zakat seperti Majlis- Majlis Agama Negeri, Pusat-Pusat Zakat, JAWHAR dan pembayar-pembayar zakat. Berikut adalah kepentingan yang diperolehi daripada kajian ini:

a. Bagi Majlis- Majlis Agama Negeri dan Pusat-Pusat Zakat, kajian ini dapat memberi panduan kepada mereka untuk memperkemaskan lagi sistem pengagihan agihan zakat mereka agar matlamat dan objektif zakat dapat direalisasikan sebagaimana yang dikehendaki oleh syariat Islam.

b. Bagi pembayar-pembayar zakat yang terdiri daripada individu, badan kerajaan dan syarikat awam, kajian ini boleh dijadikan panduan untuk menilai kecekapan agihan zakat yang dilaksanakan oleh pihak pengurusan zakat.

c. Bagi pihak kerajaan pula, kajian ini boleh dijadikan rujukan untuk meningkatkan lagi kecekapan dalam tadbir urus zakat di Malaysia dan menggubal undang-undang berkaitan zakat.

d. Masyarakat Islam pula menjadikan kajian ini sebagai panduan untuk terlibat sama secara langsung atau tidak langsung sektor pengurusan zakat. Masyarakat boleh mengetahui pelbagai usaha yang dilakukan oleh institusi zakat untuk membantu para asnaf dan dapat menilai keberkesanannya.

1.16 DEFINISI ISTILAH

Terdapat beberapa istilah penting yang terlibat dalam kajian yang perlu dinyatakan untuk mengelakkan daripada kekeliruan dan takrifan yang berbeza, iaitu:

a. **Pengagihan zakat:** Proses mengagihkan dana zakat yang diperolehi daripada pembayar zakat untuk diserahkan kepada asnaf yang berhak. Pengagihan zakat ini dilaksanakan oleh Majis Agama Islam Negeri atau pihak yang telah diberi mandat seperti Lembaga Zakat Selangor dan Zakat Pulau Pinang. (JAWHAR, 2014)

b. **Prinsip-prinsip agihan zakat:** Garis panduan yang telah ditetapkan oleh sesebuah insititusi yang menguruskan zakat untuk memastikan proses agihan yang dilakukan mematuhi standard yang telah ditetapkan dan menepati kehendak hukum syarak. Antara prinsip-prinsip agihan zakat yang biasa dilaksanakan di institusi zakat ialah prinsip amanah, menyeluruh, hak, had kifayah, segera, keutamaan, ketelusan dan pengawasan (Manual Agihan Zakat LZS, 2009).

c. Asnaf Zakat: Terdapat lapan asnaf yang dijelaskan dalam surah At-Taubah ayat 60 iaitu fakir, miskin, amil, mualaf, hamba, orang yang berhutang, *fisabilillah* dan musafir. Jumhur ulama bersepakat zakat hendaklah diagihkan kepada lapan asnaf yang telah dinyatakan sahaja. Di Malaysia, setiap Majlis Agama Islam Negeri mempunyai definisi asnaf yang berbeza bergantung

kepada Majlis Fatwa Negeri masing-masing. Oleh itu, definisi asnaf zakat dalam kajian ini merujuk kepada Fatwa Sistem Agihan Zakat Selangor 1994 dan Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor (tambahan) 2012. (Fatwa Sistem Agihan Zakat Selangor, 1994)

d. **Lembaga Zakat Selangor (LZS):** Sebuah syarikat yang diperbadankan oleh Majlis Agama Islam Selangor (MAIS) untuk menguruskan pungutan dan agihan zakat di Selangor. Walaupun LZS telah menjadi sebuah syarikat korporat, namun segala dasar dan hala tuju ditetapkan oleh MAIS.

1.9 KESIMPULAN

Pengagihan zakat yang cekap dan telus akan memastikan matlamat kefardhuannya tercapai dan dapat membentuk masyarakat yang harmoni, tolong menolong dan bertimbang rasa. Prinsip-prinsip agihan zakat merupakan garis panduan kepada institusi zakat dalam memastikan kelancaran urusan pengagihan zakat. Kajian terhadap prinsip-prinsip agihan yang dilaksanakan oleh Lembaga Zakat Selangor adalah perlu untuk melihat pelaksanaan dan kesannya dalam tadbir urus zakat di Negeri Selangor.

BIBLIOGRAFI

Abd Halim Mohd Noor, Mohamed Saladin A. R., Rozman M.. Y. Siti Mariam A., and Rashidah A. R. (2015) Efficiency of Islamic Institutions: Empirical Evidence of Zakat Organizations' Performance in Malaysia. *Journal of Economics, Business and Management,* Vol. 3(2).282-286

Abdul Rahman Talib (2013). Konsep Agihan Zakat Kepada Asnaf Menurut Perspektif Syarak. *Jurnal Pengurusan Jawhar.* Vol. 7(2). 5-16.

Abdul Majid Konting (2000). *Kaedah Penyelidikan Pendidikan* Kuala Lumpur : Dewan Bahasa Pustaka

Abdullah Nasih Ulwan (2004) *Zakat Menurut Empat Mazhab*. Terj. Muhammad Ramzi Omar. Selangor: Pustaka Ilmi.

Adibah Abdul Wahab dan Joni Tamkin (2014). Impak Zakat dalam Membangunkan Sosioekonomi di Malaysia dlm *Pengurusan Zakat IPT* Shah Alam: UiTM. 199-220.

Adel Sarea (2012) Zakat as a Benchmark to Evaluate Economic Growth: An Alternative Approach. *International Journal of Business and Social Research* Vol. 3(18):242-245.

Ahmad Hidayat Buang (2000). Pengurusan Zakat: Satu Analisis Dari Perspektij al-Quran dan al-Sunnah. *Jurnal Syariah*. Jilid 8.(2).89-102.

Ahmad Shahir Bin Makhtar (2010) . Pengurusan Zakat Di Negeri Selangor: Isu Dan Cabaran dlm *Konvensyen Kebangsaan Perancangan & Pengurusan Harta Dalam Islam*. , 14 julai 2012, Bangi: UKM.

___________________(2011). Cabaran dan Transformasi Agihan Zakat dalam Pembasmian Kemiskinan: Pengelaman Lembaga Zakat Selangor. Dlm. M. S.

Muhammad Syukri Salleh, *Transformasi Zakat Daripada Zakat Saradiri Kepada Zakat Produktif*. Pulau Pinang: USM.

Ahmad Fahme Mohd Ali, M.Faisol, M.Ridhwan, Fuadah J. (2014) Konsep dan Isu Had Kifayah, Kemiskinan Bandar dan Jantina. Pengagihan Zakat. *Labuan E-Journal of Muamalat and Society* vol. 8(1):14-24.

Ahmad Sunawari Long (2008) *Pengenalan Metodologi Penyelidikan Pengajian Islam:* Jabatan Usuluddin dan Falsafah, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi

Ahmad Syafiq (2014) Prospek Zakat Dalam Perekonomian Moden. *Jurnal Wakaf dan Zakat* , vol.1(1):145-169.

Ahmad Zikri Ahmad Rafai (2008) *Peranan Institusi Zakat Sebagai Asnaf Amil : Kajian Terhadap Lembaga Zakat Selangor* Jabatan Ekonomi, Fakulti Ekonomi dan Pentadbiran, Universiti Malaya. Desertasi Master.

Aidit, G. (1989). Fenomenon Pembayaran Zakat Melalui Saluran Tidak Rasmi - Satu Analisis Empirik. Dlm Mohd Ali Hj. Baharum (Ed.), *Zakat ditinjau dari perspektif sosial, undang-undang dan taksiran.* Kuala Lumpur: Dewan Pustaka Islam.

Al-Asin, Musa Syahin (2002) *Fathu al-Muin bi Syarh Sahih Muslim.* Kaherah: Dar Suyuq.

Al-Asqalani, Ahmad bin Ali bin Hajar (2001) *Fath al-Bari,* Ryad: Penerbitan Sultan Abd Aziz

Al-Bakri, Zulkifli Mohamad (2015). *Irsyad Fatwa ke-14 : Hukum Memberi Zakat Kepada Mangsa Bencana Alam Seperti Banjir Dan Lain-Lain.* Http://www.muftiwp.gov.my/ (diakses pada 15 dis 2015).

Al-Buhkari, Muhammad bin Ismail (1979) *Jami' al-Sahih*, Kaherah: Maktabah Salafiyah.

Al-Ghazali, Muhammad bin Muhammad (1992), *Al-Mustasfa* ditahqiq oleh Hamzah Zuhair Hafiz, Madinah: Jamiah Islamiah.

__________________________________(2013). *Ihya Ulum al-Din.* ditahqiq oleh Hafiz al-Iraqi Beirut : Dar Ibn Hazm.

________________________________(2014), *Rahsia Puasa dan Zakat*,terj. Muhammad al-Baqir Bandung: Penerbit Mizan.

Al-Habshi, Syed Othman (1990). Peranan dan Struktur Bayt al-Mal, Zakat dan Wakaf dlm Konteks Peralihan Arah Strategi Pembangunan Ekonomi Umat Islam, Kertas kerja di bentang dalam *Seminar On Islam and Development*: UIAM.

Al-Hanbal, Ahmad bin Muhammad (1995*). al-Musnad Imam Ahmad* disyarah oleh Ahmad Muhammad Syakir, Kaherah, Dar al-Hadis

Al-Jurjani, 'Abdul Qahir (1984), *Dala'il Al-I'jaz fi 'Ilm Al-Ma'ani*, Beirut: Dar Al-Ma'rifah,

Al-Kasani (1986) *Bada'I al-Sanai fi Tartib al-Syara'i*, Beirut : Dar al-Kutub al-Ilmiyyah,

Al-Masyhur, Rifat Abd al-Latif (2002). *Zakat Penjana Ekonomi Isam*, Kuala Lumpur: al-Hidayah Publishers.

Al-Mawardi (2000). *al-Ahkam al-Sultaniyyah*. Terj. Fadhli Bahri. Jakarta: Darul al-Falah.

__________ (1929). *Sahih Muslim bi Syarh al-Nawawi,* Kaherah : Matba'ah Misriyah.

Al-Mundziri, Zakiyuddin Abd Azim (2014). *al-Targhib wa al-Tarhib*. ditahqiq oleh Muhyiddin Mastuw et.al , Beirut: Dar Ibn Kathir.

Al-Muslim Ibn al-Hajjaj al-Qusyairi (1929) *Sahih Muslim* disyarah oleh Imam Nawawi. Kaherah, Matbaah Misriyah

Al-Nawawi, Muhyiddin bin Syaraf (1970). *al-Majmu'* ditahqiq Muammad Najib Mut'ie Saudi: Maktabah al-Irsyad.

Al-Qurtubi, Muhammad bin Ahmad (2006). *Jami' al-Ahkam al-Quran*, Beirut: Muassasah al-Risalah.

Al-Qaradhawi, Yusuf (1973). *Fiqh al- Zakat*. Beirut: Muassasah al-Risalah.

Al-Rahman, Afzal (1991). *Doktrin Ekonomi Islam* terj. Zaharah Salleh, jilid III, Kuala Lumpur: Dewan bahasa dan Pustaka.

Al-Razi, Fakhruddin (1977). Tafsir al-Kabir, Beirut: Dar al-Fikir.

Al-Siba'I, Musthofa. (2000) *as-Sunnah wa Makanatuha Fit Tasyri'* Kaherah Maktabah Islami

Al-Solahain, Abd al-Majid (2007) *al-Adalah al-Tawzi'iyyah fi Nizam al-Mali al-Islami. Majallah al-Syariah wa al-Qanun*, Bil 31, Julai 2007 al-Ain: UAE University

Al-Syafie, Muhammad bin Idris (2001). *al-Um*, ditahqiq oleh Rif'at Fauzi A.Mutalib. Mansurah: Dar al Wafa'.

al-Syaltut, Mahmud (2001) *Islam Aqidah wa al-Syariah*, c.18. Kaherah: Dar al-Syuruq

Al-Syaukani, Muhammad b Ali, (2006). *Nail al-Authar* ditahqiq oleh Subhi Hallaq , Arab Saudi: Dar Ibn Jauzi.

Al-Syarbini, Muhammad bin Ahmad (1997), *Mughni al-Muhtaj*, ditahqiq oleh Muhammad Khalil Eitani. Beirut: Dar al-Ma'rifah,

Al-Tabari, Abu Jaafar Muhammad b. Jarir (1990). *Tarikh al-Rasul wa al-Mulk*. Ed. Muhammad Abu al-Fadl Ibrahim. Edisi ketiga. Kaherah. Dar al-Maarif.

_________________________ (t.t) *Jami' al-Bayan 'an Takwil al-Quran*, Kaherah: Maktabah Ibn al-Taimiyah.

Al-Usaimin, Muhammad bin Salleh (2008). *Fatwa-Fatwa Zakat.* Jakarta Timur: Percetakan Darus Sunnah.

Al-Zuhayli, Wahbah (1997). *Fiqh al- Islam wa Adillatuh*, Beirut: Darul Fikir.

Anan b. C. Mohd (2016) Resolusi Baitulmal Penggerak Ekonomi Negara dlm *Konvensyen Baitulmal Kebangsaan (KBK)* 27 September 2016 Putrajaya: JAWHAR

________________________2013) http://www.jawhar.gov.my/menzahirkan-agenda-transformasi-fungsi-baitulmal/ diakses pada 21 Ogos 2016

Anwar Muhammad Ali (2014) Undang-Undang Pentadbiran Zakat Pada Zaman Awal Islam. *Prosiding The International Conference On Masjid, Zakat And Waqf*. 1-2 december 2014, Kuala Lumpur.

Asmahan Mokhtar, N.Shahiza M.I, Norni A.W (2013). *Pengurusan Dalam Islam*, Putrajaya: Kementerian Pengajian Tinggi.

Azman Ab Rahman (2015). *Ensiklopedia Asnaf dan Skim Agihan Zakat di Malaysia.* Nilai:USIM.

Azman, A. R., Mohammad, H. A., & S.M. Najib, (2012). Zakat Institution in Malaysia: Problems and issues. *Global Journal Al-Thaqafah, 2*(1):35-41.

Azman Ab Rahman, Mohammad Yazis A. B., Mahdhir A., M. Noorizzudin N., A. Anis M. F. (2014). Keberkesanan Program Usahawan Asnaf Oleh Institusi Zakat Dalam Menginterpretasikan Keharmonian Ummah. *International Conference on Arabic Studies and Islamic Civilization iCasic 2014*. Kuala Lumpur : WorldConferences.net.

Berita Harian. *Institusi Zakat Bantu Asnaf Teruskan Kehidupan*. 30 April 2012

Berita Harian. *Zakat bukan untuk fakir miskin saja*, 11 Disember 2013

El-Din, S. I. T. (1986). Allocative and Stabilizing Functions of Zakat in an Economy. *Journal of Islamic Banking and Finance*, vol.3(4):313-334.

Fatimah Salwa Abd. Hadi, Nurhanie Mahjom, Azila A.R (2015) *Prestasi Usahawan Asnaf Zakat Terhadap Program Pembangunan*. Ekonomi di Lembaga Zakat Selangor. *Al Qimah Al Mudhafah The Journal of Management and Science (ALQIMAH)* Volume 1(1):148-160.

Hafizah Zainal, Siti Khalilah B., Rahayu M. Y., S. N. Zahirah Omar (2016). Managing Zakat Fund in Malaysia *Journal of Global Business and Social Entrepreneurship.* Vol. 1 (2): 46-53

Hailani Muji Tahir (2009). Pentafsiran Dan Pelaksanaan Agihan Zakat Fisabilillah Mengikut Keperluan Semasa Di Malaysia. *Kertas kerja Seminar Pengagihan Zakat Di Bawah Sinf Fisabilillah*. 9 Jun 2009. Kuala Lumpur: MAIWP.

Hairunnizam Wahid, S.Ahmad, R.A Kadir (2009a). Pengagihan Zakat Oleh Institusi Zakat di Malaysia: Mengapa Masyarakat Islam Tidak Berpuas Hati?. *Jurnal Syariah*. Vol 17 (1):89-112.

Hairunnizam, Sanep Ahmad dan Radiah (2009b). Pengagihan Zakat oleh Institusi Zakat kepada Lapan asnaf: *Kertas Kajian di Kumpulan Kajian Ekonomi & Kewangan Islam* Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.

Hamizul Abdul Hamid (2013) Percukaian: Perspektif Islam. *Persidangan Zakat dan Cukai Kebangsaan, 31 Disember 2013,. Kuala Lumpur: Jabatan Wakaf, Zakat dan Haji (Jawhar) dan Persatuan Akauntan Percukaian Malaysia (MATA).*

____________________ (2012). *Esklusif Zakat*, Selangor: Galeri Ilmu.

____________________ (2011). Utusan Malaysia: *Prinsip Agihan Zakat.*, 8 Julai 2011.

_____________________(2015) Utusan Malaysia. *Dimensi Sebenar Agihan Zakat*. 9 September 2015.

Hamdi Rahman Mohd Yaacob (2006). *Pengaruh persekitaran ekonomi dalam menentukan kaedah pemungutan dan pengagihan zakat*. Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya: Disertasi Master.

Hanafi Hamdani dan Salahuddin Syurno (2014). Elemen Nilai Intergriti dalam Pengurusan Zakat dlm *Pengurusan Zakat di IPT*, Shah Alam: Uitm.

Harian Metro (2014), *Dah serik nak mohon bantuan.* 21 Mei.

Humam Daud (2004). *Kutipan Zakat dan Agihannya : Suatu Kajian di Awal Islam*. Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya. Disertasi Master.

Ibn Kathir, (2000) *Tafsir ibn Kathir*, ditahqiq oleh Maustafa said Muhammad, Muhammad Said al-Rasyad. Kaherah, Maktabah Aulad Syekh al Turath

Ibn Majah (1996). *Sunan Ibn Majah*, Ryad: Maktabah al-Ma’arif.

Ibn Quddamah (1997). *al-Mughni*, ditahqiq oleh Abdullah b. Hussin, Abd Fattah Muhammad. Ryad: Dar Alam Kutub.

Imtiazi I.A. (2000), Introduction dalam : I.A. Imtiazi et al. (eds.), *Management of Zakah in Modern Muslim Society*, Jeddah: IRTI/IDB.

Irfan Syauqi Beik (2014). Towards an Establishment of an Efficient and Sound Zakat System Proposed Core Principles for Effective Zakat Supervision dlm *The Working Group of Zakat Core Principles* 28-29 AUGUST 2014 , JAKARTA: BAZNAS

Jabatan Wakaf, Zakat & Haji (2013) Laporan Tahunan JAWHAR 2013.

Jabatan Wakaf, Zakat & Haji (2012) Laporan Tahunan JAWHAR 2012.

Jabatan Wakaf, Zakat & Haji (2011) Laporan Tahunan JAWHAR 2011.

Jabatan Wakaf, Zakat & Haji (2010) Laporan Tahunan JAWHAR 2010

Jabatan Wakaf, Zakat & Haji (2008) Manual Pengurusan Agihan Zakat JAWHAR, 2008).

Kamarul Azmi Jasmi, Nasrul Hisyam Nor Muhamad, Ramli Awang (2012). *Buku Panduan Tesis Gaya Penulisan Fakulti Tamadun Islam UTM*, Skudai: Fakulti Tamadun Islam.

Kamus Dewan Bahasa Online: prpm.dbp.gov.my (diakses pada 20 Nov 2015).

Kosmo, 28 Okt 2011

Lembaga Zakat Selangor (2014). Laporan Tahunan Lembaga Zakat Selangor 2014

Lembaga Zakat Selangor (2013). Laporan Tahunan Lembaga Zakat Selangor 2013

Lembaga Zakat Selangor (2012). Laporan Tahunan Lembaga Zakat Selangor 2012

Lembaga Zakat Selangor (2011). Laporan Tahunan Lembaga Zakat Selangor 2011

Lembaga Zakat Selangor (2010). Laporan Tahunan Lembaga Zakat Selangor 2010

Lembaga Zakat Selangor (2014). Laporan Ringkasan Statistik Kutipan & Agihan 2014.

Lembaga Zakat Selangor (2013). Laporan Ringkasan Statistik Kutipan & Agihan 2013.

Lembaga Zakat Selangor (2012). Laporan Ringkasan Statistik Kutipan & Agihan 2012.

Lembaga Zakat Selangor (2011). Laporan Ringkasan Statistik Kutipan & Agihan 2011.

Lembaga Zakat Selangor (2010). Laporan Ringkasan Statistik Kutipan & Agihan 2010.

Lembaga Zakat Selangor (2011). Laporan Audit Negara, Laporan Kutipan dan Agihan Zakat Negeri Selangor Tahun 2011.

Mahadi bin Mohammad (2013). *Falsafah Pengagihan Zakat Menurut Islam* Unisza: Kuala Terengganu.

Maheran Zakaria (2014). The Influence of Human Needs in The Perspective of Maqasid al- Syari’ah on Zakat Distribution Effectiveness dlm *Jurnal of Asian Social Science* Vol. 10(3):165-172

Mahmood Zuhdi Abdul Majid (2003). *Pengurusan Zakat*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Mahmud bin Ahmad (1999), *Sunan Abi Daud*, Ryad : Maktabah al-Rusyd.

Mahyuddin Bin Haji Abu Bakar (2011). Towards Achieving the Quality of Life in the Management of Zakat Distribution to the Rightful Recipients (The Poor and Needy) *International Journal of Business and Social Science* Vol. 2(4) 237-245

Universiti Utara Malaysia, Kedah Tesis Ijazah Doktor Falsafah,

Mannan M. A. (1986) *Islamic Economics: Theory and Practice*. Cambridge: Hodder and Stroughton

_____________ (2003). Public Sector Management of Zakat dalam :Hannan S.A (eds.). *Zakat and Poverty Alleviation*. Dhaka: Islamic Economics Research Bureau.

Mardiatul Akmaliah, Mohd Asri (2011) *Keberkesanan Pengagihan Zakat Terhadap Asnaf: Kajian Kumpulan Usahawan Asnaf Zakat Negeri Pulau Pinang.* Universiti Utara Malaysia: Tesis Master.

Md Ammar Fakhrullah bin Sharuddin (2015) Pegawai Agihan LZS. Temubual pada 6 Mac 2015 . 12.00 p.m di Pejabat LZS Masjid Negeri: Shah Alam.

Md Hairi Md Hussain *et.al* (2012) Ketelusan Di Dalam Tadbir Urus Institusi Zakat *Prosiding Seminar Isu-Isu Kontemporari Zakat Di Malaysia*, Langkawi, UUM.

Md Zyadi Tahir & Mariani Majid (1999), "Prestasi Kutipan Dan Agihan Zakat di Malaysia", *Pascasidang Seminar Pengeluaran Awam dan Swasta: Justifikasi dan Realiti di Malaysia*. Bangi : Fakulti Ekonomi, Universiti Kebangsaan Malaysia

Mohamad Dahan Abdul Latif (1998), "Zakat Management and Administration in Malaysia" Kertas Kerja dibentangkan di Seminar of Zakat and Taxation. 8-9 Jun 1998. Selangor: Universiti Islam Antarabangsa

__________________________(2001). *Pendekatan Kepada Cara Pengagihan Zakat Yang Dinamik Dan Sesuai Dengan Suasana Semasa*, IKIM, Kuala Lumpur.

Mohamad Najib Abdul Ghafar (1999). *Penyelidikan Pendidikan*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.

Mohamad Uda Kasim (2005). *Zakat Teori Kutipan Dan Agihan.* Kuala Lumpur: Utusan Publications.

Mohamad Zaim Isamail (2015). Aplikasi Ijtihad Dalam Isu Zakat: Satu Tinjuan. *E-Prosiding Seminar Zakat Peringkat Kebangsaan* 2015. 6-7 Okt 2015. Kuala Lumpur. MAIWP.

Mohamed Izam b. Mohamed Yusof (2011), " *Pengurusan Zakat Di Negeri Selangor :Mengorak Langkah Meneraju Perubahan*" Lembaga Zakat Selangor, http://www.e-zakat.com.my, 28 Mac 2011.

Mohd Abd Wahab Fatoni A.Sufian, Adibah A.H & Halyani M. (2008). Pembangunan Usahawan Asnaf Melalui Bantuan Dana Dan Latihan Lembaga Zakat Selangor : Satu Sorotan. *Kertas Kerja Seminar Keusahawanan Islam II* Peringkat Kebangsaan. 15 Oktober 2008. Kuala Lumpur: APIUM.

Mohd Asri Zainul Abidin (2010). *Zakat Berbaki Atau Kita Kurang Bijak Membahagi. drmaza.com*(diakses pada 18 Okt 2015).

Mohd Daud Bin Awang, M.Hafiz, Asjad M., Amiruddin & Shahida (2011), Agihan Zakat Serta Pelaksanaannya Dalam Pembangunan Ekonomi Islam:Tinjauan di Tabung Baitulmal Sarawak, *Jurnal Muamalat*, Bil.4:127-154.

Mohd Hamdan bin Adnan (2010) 'Peranan Media Massa Dalam Memantapkan Budaya Keusahawanan Ummah: Gagasan Dan Cabaran' dlm *Kongress Ekonomi Islam* 3, 12-15 Jan 2010 Kuala Lumpur :JAKIM.

Harian Metro. *Institusi Agama Tercabar*. (2010, Mac 4).

Mohd Khairi Ghazali (2014). Pemerkasaan Pengurusan dan Keefisienan Agihan Zakat dlm *Pengurusan Zakat di IPT*, Shah Alam: Uitm.

Mohd Majid Konting (2004). *Kaedah Penyelidikan Pendidikan.* Kuala Lumpur: Dewan Bahasa & Pustaka.

Mohd Parid Shaikh Ahmad, (2001). *Kaedah Pengagihan Dana Zakat: Satu Perspektif Islam,* Kuala Lumpur :IKIM.

Mohd Saufi Ismail (2006). *"Kajian Terhadap Corak Agihan Dan Pembentukan Modul Agihan Zakat Di Kalangan Asnaf Fakir Dan Miskin di negeri Pantai Timur"* Dungun: UITM.

Muhammad Fariz Abd Razak. Pegawai Penyelidik LZS. Temubual pada 6 Mac 2015. 4.00 p.m. di Ibu Pejabat LZS: Shah Alam.

Muhammad Rizal Jalil. Pegawai Eksekutif LZS. Temubual pada 6 Mac 2015 . 3.00 p.m di Ibu Pejabat LZS: Shah Alam.

Mujaini b. Tarimin (2005). Zakat: Menuju Pengurusan Profesional. Kuala Lumpur: Utusan Publications.

________________ (2009). Memantapkan Pelaksanaan Agihan Zakat Oleh Institusi Zakat Di Malaysia: Satu Saranan Penambahbaikan. *Jurnal Pengurusan Jawhar* vol. 3(1):55-71.

______________ (2012). *Zakat Mal al-Mustafad*, Kuala Lumpur: Pusat Pungutan Zakat Wilayah Persekutuan.

Mustafa Afifi Ab Halim (2013). Buang Bayi : Hak dan kedudukan Bayi di Sisi Undang-Undang. *The Malayan Law Jurnal* .Vol.5:1-10.

Nik Mustafa Nik Hassan (2001), Semangat Pengagihan Zakat ke Arah Pembangunan Ekonomi dlm Nik Mustafa Nik Hassan. *Kaedah Pengagihan Dana Zakat Satu Perspektif Islam,* Kuala Lumpur: IKIM.

Nooh Gadot (2009). Konsep Asnaf Zakat Mengikut Hukum Syarak. *Kertas kerja Seminar Pengagihan Zakat Di Bawah Asnaf Fisabilillah*. 9 Jun 2009. Kuala Lumpur: MAIWP.

Noorzakry Bin Norjamal, (tt), *Mengupas Sejarah Perubahan Ekonomi Umar Bin Abdul Aziz, Dan Mengapa Kita Gagal?* Melaka: Pusat Zakat Melaka.

Othman Mohamed (2003), *Penulisan Tesis dalam bidang Sains Sosial Terapan* Serdang : Penerbit Universiti Putra Malaysia.

Patmawati Ibrahim, (2008*)* Pembangunan Ekonomi Melalui Agihan Zakat: Tinjauan Empirikal. *Jurnal Syariah*. v.16 (2):223-245.

Pramanik, A. H. 1993. *Development and Distribution in Islam*. Pelanduk Publications, Petaling Jaya.

Pusat Pungutan Zakat Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (2014) Laporan Kutipan dan Agihan 2014.

Pusat Pungutan Zakat Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (2013) Laporan Kutipan dan Agihan 2013.

Pusat Pungutan Zakat Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (2012) Laporan Kutipan dan Agihan 2012.

Pusat Pungutan Zakat Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (2011) Laporan Kutipan dan Agihan 2011.

Pusat Pungutan Zakat Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (2010) Laporan Kutipan dan Agihan 2010.

Radiah, S. (2011, Oktober 28). Amil lesapkan wang zakat diburu, *Kosmo,* p. 2.

Radieah Mohd Nor (2015). Baitulmal Management During the Reign of Caliph Umar Ibn Abdul Aziz. *Arts Social Sciences Jurnal* Vol.6(11):90-94.

Rasyid Redha (1931) *Tafsir al-Manar,* Kaherah: Dar al-Manar.

Sanep Ahmad., Wahid, H., & Nor, M. A. M. (2006). Penswastaan Institusi *Zakat* Dan Kesannya Terhadap Pembayaran Secara Formal di Malaysia (Privatization of Zakat Institutions in Malaysia and its Effect on Formal Payment). *International Journal of Management Studies, 13*(2), 75-96.

Sayid Sabiq (1946) *Fiqh al-Sunnah.* Kaherah, al-Fath Lil Alam Arabi

Siddiqi, S. A. (1968), *Public Finance in Islam,* S. H. Muhammad Ashraf: Pakistan.

Sidek Mohd Noah (2002). *Reka Bentuk Penyelidikan : Falsafah, Teori & Praktik*. Serdang: Universiti Purta Malaysia.

Siti Mashitoh bt Mahamood (2007). Sistem Perundangan Zakat di Malaysia: Antara Realiti dann Harapan. *Persidangan Zakat & Cukai Peringkat Kebangsaan 2007*. 22 Mei 2007. Kuala Lumpur. JAWHAR.

Sulaiman Masri. (2003). *Kaedah penyelidikan dan panduan penulisan* (esei, proposal, tesis). Kuala Lumpur. Utusan Publication & Dist. Sdn. Bhd

Ummi Farahin Yasin et.al (2013). Pengambilkiraan Realiti Semasa Dalam Berfatwa: Analisis Terhadap Fatwa Zakat Di Selangor. *Jurnal Fiqh*. Vol 10:90-117

Utusan Malaysia. *Institusi Zakat Dipertikaikan*. 3 Disember 2011

Utusan Malaysia. *Pengurusan Ekonomi Umat Islam Lemah.* 26 Julai 2013.

Wan Mohd Khairul Firdaus & Mahadi Mohammad (2013). Kadar Agihan Zakat Amil Berdasarkan Mazhab Empat dan Maqasid Syariah dlm *Jurnal Pengurusan JAWHAR.* Vol. 7, No. 2:37-56.

______________________ (2013). *Falsafah Pengagihan Zakat Menurut Islam* Unisza: Kuala Terengganu.

Wan Sofiah Wan Ahmad, Ahmad Irdha b Mokhtar & Zulkifli b Aini 2015. Pengurusan Khalifah Umar bin al-Khattab dalam *Sistem Zakat, Prosiding Seminar Pengurusan Islam* 21 NOV 2015, UKM Bangi

Zaharuddin Abd Rahman (2014) Pengukuhan Ekonomi & Sistem Muamalat Islam Masa Kini dlm *Seminar Wacana Khalifah Umar abd Aziz* 12 Okt 2014 Shah Alam: LZS